

Fidan xanım Rzayeva:

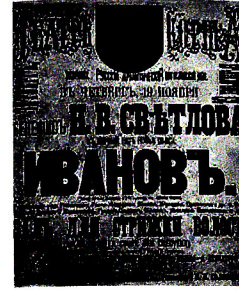
- "...Çexovun bu pyesi xoşbəxtliyə tamarzı qalan insanlar haqqındadır..."

- Fidan xanım, bəri başdan öz qələminiz və sözlünüzü bir törcüməçi kimi bizim toplumuza, necə deyərlər, ayaq basdığınızın görə şadiq və xoş gəlmisiz.

- Çox sağ olun...

- Açığını deyim ki, toplumuza bir törcüməçi kimi iştirak etmək fikriniz daim "Qobustan"ın təəssübünü çəkən bir söz adamı kimi məni xeyli məmnun elədi. Siz təvazökarlıq edibən özünüzlü yerli-yataqlı təqdim etməsəniz də, biz sizi bir mütəxəssis-pedaqoq, ərəb dilindən, eləcə də ruscadan peşəkar törcüməçi kimi tanıyırdıq. Xüsusən, müasir dünya dramaturgiyasının şöhrət tapmış kəslərindən Taufik-əl-Hakimdən ərəbcədən etdiyiniz törcümələr bizim üçün çox əhəmiyyətlidir. Çox istərdik ki, oxucularımızı, eləcə də azərbaycan tamaşaçısını Şərq dramaturgiyasının ən dəyərli nümunələri ilə bundan sonrakı tanışlığa yenə də rəvac verəsiniz. Yeri gəlmişkən, onu deyək ki, müasir dramaturgiya deyəndə çox təəssüflər olsun - bizim rejissorlarımız yalnız və yalnız qərb dramaturgiya nümunələrini nəzərdə tuturlar... Elə bilirlər ki, yalnız avropa dramaturgiyası onlara lazımı şöhrət gətirəcək... Lakin, mənbilən, neçə illərdir ki, belə bir mövqə nə səhnəmizə, nə də rejissorlarımıza heç bir şöhrət gətirmək iqtidarında deyil...

- Sözlünüzə qüvvət, Avropanın ən məşhur teatr rejissorları heç vaxt Şərq dramaturgiyasının ən yaxşı nümunələrindən yan keçməyib. Məsələn, böyük ingilis rejissoru Piter Bruk "Mahabxarata"nı səhnəyə gətirib. Orta əsrlər şairi Feruddin Əttarın "Quşların bəhsi" poemasını səhnəyə gətirən, layiqincə qədr-qiyətini bilən də odur.

- Yeri gəlmişkən, deyim. Məni 4-cü kursdan əsgər aparmışdılar. Onda əyani söhbətdən də oraya aparıldılar. O vaxt özbaşına ingilis dilini öyrənməyə başladım. Asan mətləri başa düşürdüm. Yadımdadır, 1965-ci ildə Piter Brukun teatri Moskvağa qastrola gəlmişdi. Onda Bruk o qədər də məşhur deyildi. Bədaye Teatrının köhnə binasında "Kral Lir"i göstərdilər. Mənim buraxılış vərəqəm axşam saat 6-ya qədəriydi. Bilet tapmaq müşkül məsələydi. Kassaya yaxınlaşb dedim ki, mən tamaşağa baxmaq istəyirəm. O vaxt

əsgərə hörmət-izzət bəslənərdi. Məni biletsiz içəri buraxdılar. Hər sıradə əlavə qatılma oturanlar vardı. Yer tapdılar və mən o tamaşağa yarıqacan baxdım, onsuz da hərbi hissəyə gecikmişdim... Cəzəm bu oldu ki, məni ay yarım buraxılış vərəqəsinə möhtac qoydular. Nə isə... Siz Piter Brukun adını çəkdiz. Mənim də yadıma bu düşdü... Fidan xanım, indisə gələk, telefon söhbətimizin əsas mövzusunə - yəni Çexovun səhnədə ən az qoyulan "Ivanov" pyesinin üstünə. Mən işimlə əlaqədar tez-tez Moskvağa olurdum. Demək olar ki, heç bir teatrın afişasında "Ivanov" a rast gəlmirdim. Sizcə, bunun səbəbi nə ola bilərdi?!

- Nə olacaq?.. Bilməmiş deylisiz ki, pyesin özü "Ivanov" - daban-dabana Şura hökumətinin, Sovet ideologiyasının yürütdüyü siyasətin, yalançı həyatsevərliyin, insansevərliyin tamam əksinəydi. Yəqin ki, fikir vermisiz, bu pyesdə iştirakçıların hər birini, içərisində yaşadıqları günlər, yorucu keçən həyat bezdirib, yaşadıqları ömür boş-boşunadır. Onlardan heç biri xoşbəxt deyil. Burdakı sevgi, məhəbbət də ötəri və aldadıcıdır, daha doğrusu, adamların üz qabığıdır - biri hər hansı yolla pul qazanmaq istəyir, biri kiminsə torpağına yiyə durmağı ağılından keçirir, kimsə adına-sanına yaraşmayan bir izdivacı özüne rəva görmək məramındadır... Bütün

obrazlar ələ bil kimisə, nəyisə oynayırlar və özləri deyillər... Belə bir cəmiyyətdə İvanov kimi insan, hər şeydən yorulmuş, bezmiş insan var-yoxunu əlindən çıxarmış, sevgisiz-məhəbbətsiz, insanlığı yadırgamış bu cəmiyyətdə necə yaşaya bilərdi axı? Qısa bir müddətə cavan bir qızın məhəbbətinə inanmaq istəyən İvanov da səhv etdiyini anlayır, onu sevən qızdan üz döndərir. Qız özü də öz sevgisini danır. İvanov bu çirkabın içində yeganə çıxış yolunu intiharda görür... Bayaqlı sualınıza yeganə cavab, - bizim dediyimiz kimi, insanı qırmanç gücünə beləcə xoşbəxt eləmək istəyən Sovet ideologiyası Çexovun "Ivanov"unu səhnəyə hansı şövqlə gətirməyə xoşluqla razılıq verərdi axı?!

Bilmirəm, mənim dediklərimlə razısızımı?

- Tamamilə razıyam... Mən də o fikirdəyəm. Sadəcə olaraq. Sizin fikrinizi bir daha eşitmək istədim... Fidan xanım, vaxtınızı aldım. Bizimlə qısa telefon bağlantısına görə Sizə çox-çox təşəkkürlər.. İnnən beləsinə Sizinlə əməkdaşlığımızı məmnuniyyətlə davam etdirmək istərdik. Çox sağ olun.

- Vaqif müəllim, Siz də sağ olun.

Fidan xanımla telefon söhbətini Ə. Vaqif apardı

